

Slovník pojmů

Peptid je chemická sloučenina [organického](#) původu, která vzniká spojením několika [aminokyselin](#)

substance P je [peptid](#) o 11 [aminokyselinách](#) s [hormonálními](#) účinky

Talamus (česky *hrbol mezimozkový*) je spolu s [epithalamem](#) součástí zadní části [mezimozku](#) (diencephalon) a je seskupením sensorických, asociačních a nespecifických jader. Zprostředkovává převod informací přicházejících z periferie do specifických projekčních a asociačních oblastí [mozkové kůry](#) a do důležitých center [mozečku](#).

kůra mozková (*kůra velkého mozku - neopallium - neocortex*) tvoří plášť velkého mozku (telencephala) a je fylogeneticky nejmladší částí [centrální nervové soustavy](#). U člověka představuje jeho nejvýznamnější oddíl. Během [fylogenetického vývoje](#) se zvětšuje kortikalizace funkcí, tj. do mozkové kůry přichází stále větší množství aferentací (dostředivých vláken) a pod kontrolu vzruchů, které z ní vycházejí, se dostává čím dál více tělesných funkcí. Členitá stavba mozkové kůry výrazně zvětšuje její funkční plochu, která u člověka činí průměrně 2000 cm².

analgetika se označuje jakákoli látka z rozmanité skupiny [léčiv](#) používaných k úlevě od bolesti a k dosažení [analgesie](#) (tj. stavu bez bolesti). Pojmenování je odvozeno od [řeckého an-](#) (bez, beze) a [algia](#) (bolest). Analgetika účinkují rozdílnými způsoby na periferní a centrální [nervový systém](#). Radíme mezi ně [paracetamol](#), [nesteroidní antiflogistika](#) (NSAID) jako [salicyláty](#), [narkotika](#) jako [morfin](#), syntetická léčiva s narkotickým účinkem jako [tramadol](#) a různé jiné.

opiáty Hlavními opiáty z opia jsou [morfin](#), [kodein](#) a [thebain](#). Dalšími jsou [papaverin](#) a [noskabin](#), ale tyto v podstatě nemají žádný účinek na [centrální nervový systém](#) a většinou se za opioidy nepovažují.

traumata rána, zranění, v [lékařství](#) označuje náhlu zevní událost, která vede k narušení celistvosti a neporušenosti organismu ([rány](#), [zlomeniny](#), [popáleniny](#)). Mnohočetné trauma (*polytrauma*) vede zpravidla k [šoku](#)

narkotika (hluboký spánek, bezvědomí) je starší souhrnné označení pro [psychoaktivní látky](#), které tlumí nebo blokují nervovou soustavu, zejména vnímání bolesti. Dělí se na anestetika či [analgetika](#) (tlumící bolest), [hypnotika](#) a [sedativa](#) (uspávající a uklidňující).^[1]

S masovým zneužíváním psychotropních drog od poloviny 20. století ([narkomanie](#)) dostal název narkotikum pejorativní význam a v odborném jazyce se obvykle neužívá, leda pro hypnotika či anodyna v užším slova smyslu ([morfin](#), [opiáty](#)). Také místo narkóza se užívá označení [anestezie](#).

nesteroidní léčivo jsou léky s protibolestivým, protihorečnatým a protizánětlivým účinkem. Výraz „nesteroidní“ se používá pro rozlišení těchto léků od steroidních léků s těmito účinky. Mezi protibolestivými léky jsou NSA neobvyklé tím, že nejsou [narkotické](#).

Nejběžnějšími zástupci této skupiny léků jsou [aspirin](#), [ibuprofen](#), a [naproxen](#), jež jsou volně prodejné, bez potřeby předpisu. ([Paracetamol](#) má též protihorečnaté a protibolestivé účinky, ale nemá protizánětlivé a není to NSA.)

acylpyrin je [aromatická karboxylová kyselina](#), [derivát kyseliny salicylové](#). Za normální teploty je to bílá [krystalická](#) látka, mírně [rozpuštná](#) ve vodě na slabě [kyselý](#) roztok. Používá se k léčbě [bolesti](#) ([analgetikum](#)), proti [horečce](#) ([antipyretikum](#)) a potlačuje [záněť](#) ([antiflogistikum](#)). Byla první látkou

z takzvaných [nesteroidních antiflogistik](#). Snižuje agregaci (shlukování) [krevních destiček](#), čehož se rovněž využívá k léčbě ([antiagregans](#)). Je nejstarším synteticky připraveným [léčivem](#), běžně používaným např. pod obchodními názvy **Aspirin**, **Acylpyrin**, **Anopyrin** aj.

acetaminofen (neboli **acetaminofen**, systematický název **N-(4-hydroxyfenyl)ethanamid**, též **N-(4-hydroxyfenyl)acetamid**) je [léčivo](#), jež působí proti [bolestem](#) a zvýšené [tělesné teplotě](#), není však protizánětlivé. Patří do indikačních skupin [analgetikum](#) a [antipyretikum](#).

Kortizon je [steroidní hormon](#) patřící do skupiny [kortikoidů](#). Je vytvářen [kůrou nadledvin](#).

diabetická neuropatie (DN) je [postižení nervů](#), projevující se dle typu postižených nervů bolestí, sníženou citlivostí (nejčastěji dolních končetin) až problémy s trávicím a močovým ústrojím, cévami a srdcem.

pulzní magnetické pole Při pulzní magnetoterapii dochází k vystavení těla pulzujícímu magnetickému poli [nízké frekvence](#). V [exponované tkáni](#) se vlivem pulzního elektromagnetického pole indukují slabé elektrické proudy.

laktát dehydrogenázy (LD nebo LDH, EC 1.1.1.27) je oxidoredukční [enzym](#) katalyzující reverzibilní přeměnu [laktátu](#) na [pyruvát](#), je přítomna v cytoplazmě buněk mnoha tkání. Do cirkulace se uvolňuje již při mírném tkáňovém poškození.

radikulární syndrom je bolest, která se propaguje podél daného [dermatomu](#), který je inervován poškozeným kořenem. Často je ukazatelem výhřezu meziobratlové ploténky a jiných degenerativních změn páteře, může však značit i [lymeskou boreliózu](#).

pseudoradikulární syndrom je nejčastěji lokalizovaná v oblasti [sakroiliakálního skloubení](#) nebo okolo trochanterů. Šíří se tříslý nebo hýžděmi na stranu stehna a nepřekračuje hranici [kolenního kloubu](#). Doprovází funkční poruchy kloubů nebo páteře.

perfuze je průtok tekutiny určitým prostředím (např. krve játry, ledvinami, plícemi), absorberem (hemoperfuzí) nebo oxygenátorem (mimotělní oběh u srdečních [operací](#))

paravertebrální svalstvo Jedná se o hluboko uložené stabilizační svaly v břišní stěně (příčný sval břišní, vnitřní šikmý břišní sval, paravertebrální svalstvo v okolí páteře a další), které při správném zapojení chrání páteř, udržuje ji v přirozeném zakřivení a stabilizuje [pohyby](#) celého těla.

penízkovatění erytrocytů [Erytrocyty](#) mají tendenci vytvářet válcovité shluky (tzv. „penízkovatění erytrocytů“), které sedimentují rychleji než samostatné erytrocyty. Tvorbu shluků podporují některé bílkoviny, hlavně [fibrinogen](#) a gama-globuliny. Díky tomu se sedimentace krve zrychluje zejména při zánětech, infekčních chorobách, těhotenství apod.

parasimpatikus jsou vzájemně se doplňující regulátory mnohostranných vegetativních funkcí.

efluxé iontů Buňky jsou obklopeny intersticiální tekutinou bohatou na sodík a chloridy.

Cytoplazmatická tekutina je naopak **bohatá na draslík** a svým složením imituje podmínky, které panovaly v pramoři, kde buňky vznikly. Tyto významné rozdíly vedou ke vzniku **elektrického potenciálu** napříč cytoplazmatickou membránou **všech buněk** v těle. Buňky, které označujeme jako **dráždivé**, jsou schopny svůj membránový potenciál rychle měnit a využít jej k přenosu informace nebo k zahájení svalové kontrakce.

prekapilární svěrače jsou svalová vlákna, která stažením uzavrou vstup krve do kapilár. Ačkoli jsou kapiláry nepatrných rozměrů, jejich celkový průřez je asi 500–700 krát větší než průřez [aorty](#), největší tepny v lidském těle.

rekanalizace obnovení průchodnosti tepny po jejím předchozím uzávěru např. trombem. K r. dochází částečně spontánně, je však možné ji urychlit některými postupy

kolaterální řečiště [Krev](#) odtéká drobnými spojkami do povodí [dolní duté žíly](#), místo do žíly vrátnicové. Tyto žilní spojky se rozšiřují a vznikají [varixy](#), a to zejména v oblasti [jícnu](#) a [žaludku](#). Na [břišní stěně](#) je patrné rozšíření žil – u dětí v oblasti [pupku](#) (tzv. *caput medusae*), u dospělých zejména po stranách břicha. V oblasti [konečníku](#) se vytváří [hemoroidy](#).

cytoplazmatická membrána je tenký [semipermeabilní](#) obal ohraničující vnitřek [buňky](#) od vnějšího prostředí a kontrolující pohyb látek do buňky a ven z buňky ^{[1][2]} Buněčná membrána je selektivně permeabilní pro ionty a organické [molekuly](#), a v zásadě chrání buňku před vnějšími vlivy.

aktivace osteoklastů Homeostázu vápníku udržuje aktivita [osteoklastů](#), které kost resorbují a zvyšují tak koncentraci vápníku v séru a současnou aktivitu [osteoblastů](#), které se podílejí na novotvorbě kostní hmoty, a tím snižují koncentraci vápníku v séru. Mezi hormony, které udržují homeostázu vápníku, patří kalcitonin, parathormon a vitamin D za spoluúčasti střeva, ledvin a kostí. Pro udržování homeostázy vápníku je důležitá také pravidelná a přiměřená fyzická zátěž organismu, která zlepšuje resorpci vápníku ze střeva zvýšením prokrvení splachnické oblasti a tvorbu a udržování kvality kostní hmoty.

hladina proteoglykanů Vlivem **nízkofrekvenční pulzní magnetoterapie** stoupá hladina proteoglykanů v chrupavce až o 22 % (dle Chvojky), což pozitivně ovlivňuje metabolismus (ovlivnění látkové výměny). To **umožňuje hojení a regeneraci chrupavky**, která je jinak ovlivnitelná pouze těžko a v omezené míře.

záněty sterilní - revmatická onemocnění

záněty mikrobiální – bakteriemi

fagocytární aktivita opakované kožní infekce, abscesy, opakované mykotické slizniční záněty – podezření na primární či sekundární imunodeficit

produkce superoxidu superoxid vzniká při vzniku baktericidních látek. [Mitochondrie](#) – v nich je nejvýznamnější zdroj superoxidu

superoxiddismutáza je důležitý, přirozený, tedy tělu vlastní [antioxidant](#).

ortostatický kolaps Vzniká při náhlé změně polohy z horizontální do vertikální

aterosklerotické pláty – ukládání [tukových](#) látek do stěny tepny (tj. vznik arterómů). Především ve vyspělých zemích představuje významný zdravotní problém.

encefalopatie je při akutním [jaterním selhání](#) (zánik hepatocytů – porucha detoxikační funkce), při chronickém jaterním onemocnění, nejčastěji u [jaterní cirhózy](#) (zřejmě kolaterální oběh, kdy některé látky se dostávají do oběhu, aniž by mohly být detoxikovány játry).

vznik ascitu, zřídka **vodnatelnost břišní**, je stav, při kterém se v [břišní dutině](#) hromadí [tekutina](#). Může se jednat o [zánětlivý \(exudát\)](#) či nezářetlivý výpotek ([transudát](#)), který se postupně hromadí v břišní dutině, a je-li tekutiny větší množství, způsobuje zvětšení dolní části [břicha](#), hlavně v krajině [pupku](#), tlačí na [bránici](#) a omezuje [dýchání](#).

mitochondrie je [membránově](#) obalená [organela](#), kterou lze nalézt ve většině ^[pozn. 1] [eukaryotických](#) (např. lidských) buněk. Dosahuje obvykle rozměrů v řádu několika [mikrometrů](#) a v buňce se jich může vyskytovat několik stovek, ale i sto tisíc. Obvykle se považují za struktury klobásovitého tvaru, nicméně v řadě případů vytváří spíše bohatě se větvící síť vláken po celé buňce. Funkce mitochondrií se do jisté míry dá přirovnat k buněčné [elektrárně](#), jelikož v nich díky procesům [buněčného dýchání](#) vzniká energeticky bohatý [adenosintrifosfát](#) (ATP) používaný jako „palivo“ pro průběh jiných reakcí v celé buňce.

reologické vlastnosti je vědní obor [mechaniky](#) spojitých prostředí